

Труш С. А.,
НМУ імені О. О. Богомольця,
sofiyatrush2005@gmail.com

Науковий керівник:
д. філос. н., проф. Шевченко С. Л.,
професор кафедри філософії, біоетики та історії медицини
НМУ імені О. О. Богомольця

АБОРТ І ЕВТАНАЗІЯ ЯК АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ БІОЕТИКИ ТА БІОМЕДИЧНОЇ ЕТИКИ

Проблеми біоетики та біомедичної етики є дуже актуальними у наш час. Набувають важливого значення нормативно-правові акти, що стосуються цієї галузі. Значний прогрес у медицині, біоінженерії, генній інженерії та фармакології ще більше загострив багато важливих питань у даній сфері. З'явилась можливість використання таких методів як: переливання крові, трансплантація органів від неродинних донорів, медичний аборт, евтаназія, тощо. В середовищі фахівців, пацієнтів та пересічних людей точаться дискусії щодо використання цих методів, але важливо провести чітку демаркацію меж між нормативно-правовим регулюванням, моральним та релігійним ставленням до даної проблеми.

Підвалини медичної етики почали закладатися ще в добу Античності, це усім відома "клятва Гіппократа", де вже порушувались питання про аборти й використання евтаназії: "Я не дам смертельного засобу нікому, хто проситиме його в мене, і не вкажу шляху до такого замислу" [1, с. 43].

Сьогодні в жодній країні світу медичні працівники не складають "клятву Гіппократа", на що є низка причин, серед яких можна виокремити релігійну проблему, зокрема рядки "Клянусь Аполоном-лікарем, Асклепієм..." [1, с. 43]. Клястись грецькими богами у XXI столітті є досить дивним та неприйнятним для деяких релігій. Та друга проблема – втрата актуальності деякими рядками клятви, а саме: "так само я не дам жодній жінці абортивного пессарія" [1, с. 43].

Ставлення суспільства в цілому й медичних працівників зокрема до біоетики і медичної етики протягом розвитку медицини дуже змінювалось. З прогресом у медицині приходять і проблеми, які треба вирішувати. Однією з найактуальніших проблем у біоетиці є використання евтаназії та штучне переривання вагітності – аборт.

В Україні аборти до 12 тижня вагітності є легальними, їх здійснюють за бажанням вагітної жінки, це прописано у ч. 6 ст. 281 Цивільного кодексу України "Право на життя": "Штучне переривання вагітності, якщо вона не перевищує дванадцяти тижнів, може здійснюватися за бажанням жінки" [2, с. 1]. Саме у період (від 0 до 12 тижнів) плід ще не є сформованим, тому процедура є менш інвазивною для жінки, ніж на пізніших термінах вагітності.

Якщо дивитись з позиції релігії (християнство, католицизм тощо), то переривання вагітності є гріхом, та неприйнятним для жінки. Навіть за медичними показаннями і у випадку загрози життю. Але доречно встановити

межі між релігією і законодавством, де сказано, що у випадку загрози життю матері та плода – рятують вагітну. Медичний працівник має дотримуватись законодавства, а не віросповідання.

В Республіці Польща, аборти заборонені законодавством, навіть за медичних показань. Тому отримати дозвіл на дану процедуру надзвичайно складно. Саме даний приклад засвідчує, що однією з причин заборони абортів може виступати релігія (католицизм). Втім це не запобігло значному громадському резонансу і масових протестів в даній країні.

Іншою, не менш важливою, проблемою біомедичної етики є використання евтаназії. Евтаназія є суміжною проблемою до проблеми абортів, адже в обох випадках йдеться про право на життя. Евтаназію заборонено у більшості країн світу, і на це є низка причин. Перша, і головна, прописана в ст. 52 Закону України “Основи законодавства України про охорону здоров’я”, де зазначено, що “Медичним працівникам забороняється здійснення евтаназії – навмисного прискорення смерті або умертвіння невиліковно хворого з метою припинення його страждань” [3].

Попередні опитування, проведені серед українців у 2007 році порталом соціологічних досліджень “Суперджоб”, свідчать про наступне: “51% українців вважають, що людина має право скористатися допомогою лікарів з метою добровільної смерті” [4]. Опитування 2011 року, яке провів інститут Горшеніна (установа що спеціалізується на соціологічних дослідженнях), показало, що 62,9% відсотків опитуваних українців не заперечують використання евтаназії, або використання евтаназії за певних умов [5].

За результатами опитувань, бачимо, що зріс показник людей, які віддали свій голос за легалізацію евтаназії. Якщо заглибитись в це питання, то можна знайти кілька причин, чому цей показник має тенденцію до збільшення. Чи існує паралель у результатах опитування і релігії, відповісти важко, але можна припустити, що так. Адже кількість віруючих в Україні щорічно скорочується (можна побудувати зворотню залежність – зі зменшенням кількості віруючих у країні, збільшується кількість людей які за легалізацію евтаназії), але такий висновок не є точним, адже для більшої точності необхідні новіші результати досліджень, але протягом останніх 10 років глобального опитування з даної теми не проводилось.

Другою причиною є – значне погіршення екологічних умов, які мають важкі наслідки для здоров’я, що можуть провокувати мутації генів в організмі людей, у тому числі вагітних, і як наслідок збільшується кількість хворих на онкологічні захворювання та народжених дітей з важкими патологіями (йдеться про пацієнтів, які перебувають у “вегетативному стані”, або в результаті патології не спроможні до повноцінного життя без апаратів штучного життєзабезпечення). Зараз важко знайти людей, які не зіткнулись у житті з таким (наприклад мають тяжкохворих та невиліковних родичів, знайомих тощо) і на власному досвіді відчують всі страждання хворих. Тому обирають рішення за легалізацію евтаназії.

Третя причина, це легалізація евтаназії у інших країнах. Це також має вплив на громадську думку, адже “якщо дозволено у інших, нам теж можна”. Така думка має право на існування, але не є правильною. Люди не

заглиблюються детальніше у ці питання та приймають для себе рішення не завжди об'єктивно.

Питання евтаназії є дуже актуальним у сучасній біометричній етиці. З одного боку прогресивна медицина, де постійно з'являються нові методи лікування захворювань і перспективи в одужанні, а з іншого боку важкохворі пацієнти, для яких життя – це просто існування і очікування дня, коли винайдуть ліки аби покращити їх стан – муки.

В Конституції зазначено, що людину ніхто не має права позбавляти життя, тому це є ще одною перепорою на шляху легалізації евтаназії в Україні.

Питання легалізації евтаназії можна роздивитись з іншого боку, у країнах де вона легалізована, вже відбулись скандальні випадки. Існують непоодинокі випадки, коли рідні загиблих пацієнтів заявляють, що їм неправомірно провели процедуру евтаназії: "Її сестри, Лотте та Софі, твердять, що коли Тіна попросила лікарів зробити їй евтаназію, вона не була невеличково хворою..." [6]. Дана ситуація сталась у Бельгії, де по закону людина, будучи невеличково хворою і страждаючи від захворювання, має право на евтаназію [6].

Щодо евтаназії точаться активні дискусії по всьому світу. Зі зрозумілих і описаних вище причин вона є забороненою в Україні. Закони, що стосуються біоетики та біомедичної етики, не до кінця врегульовані в Україні, тому, на нашу думку, легалізація евтаназії в Україні потребує відповідного громадського та професійного обговорення, а також скрупульозного законодавчого регулювання. Цей процес має пильно контролюватись державою та відповідними органами, за дотриманням чітких і прописаних у конституції вимог. Не порушувати при цьому ані права пацієнта, ані права медичного працівника, враховуючи етичні та моральні принципи усіх сторін.

Література:

1. Історія медицини / С. А. Верхтарський, П. Ю. Заблудовський. – Київ: Вища школа, 1991. – 436 с.
2. Цивільний кодекс України [від 16.01.2003 № 435-IV]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Основи законодавства України про охорону здоров'я / Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
4. Усманов Ю. Евтаназія – право на смерть: за чи проти? – URL: <http://www.pravoconsult.com.ua/evtanaziya-pravo-na-smert-za-chi-proti/>
5. Третє українцев виступають против евтаназии, – опрос. – URL: https://lb.ua/society/2011/10/14/119450_tret_ukraintsev_vistupayut_protiv.html
6. Суд виправдав лікарів, які зробили евтаназію. Їх звинувачували в отруєнні пацієнтки / BBC News Україна. – 2020. – URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-51333341>